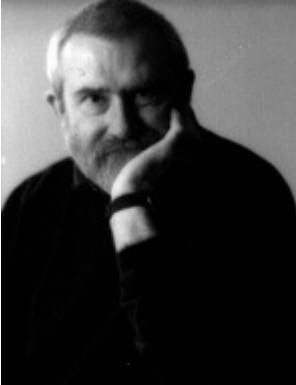

Bedsteforældre

Man kan have bedsteforældre, eller man kan være bedsteforældre, og bedsteforældre kan være herlige og nyttige for familien, men de kan også være en pest og en forbandelse.

Bedsteforældre er gode og nyttige, når de passer ind i familien. Når flergenerationsfamilien kan finde ud af det sammen. Når alle kender deres plads og er til glæde og gavn for hinanden.

Det er herligt for børn at have gode bedsteforældre. Bedsteforældre, som de kan besøge eller få besøg af. Som elsker dem, og som altid har tid til at være sammen med dem. Voksne, som er anderledes end forældre, men som alligevel kender til det hele i familien. Som ikke kan eller vil bestemme alting, sådan som forældrene, og som børnene almindeligvis kun er sammen med, når de vil og har tid og lyst. De kan snakke med dem om alting – også om forældrene, når disse er alt for strenge. De kan få hjælp og trøst i dagligdagen og opbygge et venskab og et fællesskab, så de altid har venner ved hånden, som forstår dem, og som vil gøre alt for, at de kan få det godt.

Dem, der har prøvet at have gode og kærlige bedsteforældre, kender det, og dem, der ikke har prøvet det, har som regel hørt om det, drømt om det og savnet det.

Det kan være vidunderligt at være bedsteforældre. Man har børnebørn, som man kan være sammen med, når man har lyst. Og når man har haft det fint sammen og er træt og mæt, kan man levere børnebørnene tilbage til forældrene, og man kan være fri til at gøre, hvad der ellers passer ind i ens tilværelse.

Som bedsteforældre har man som regel samlet noget livserfaring, og man har øvelse i at være sammen med børn. Der er som regel ikke noget, der haster. Man kan tage den med ro og snakke om tingene og finde ud af det hele sammen. Alle parter er sammen for deres fornøjelses skyld og ikke fordi, de nu engang skal være sammen. Overskud og livsglæde præger samværet, netop fordi det hviler på frivillighed og gensidig interesse.

Men det går ikke sådan helt af sig selv. Der er mange ting, der skal tages højde for for at få flergenerationsfamilien til at fungere. Og det kræver en indsats fra alle parter.

Bedsteforældrene er de ældste i familien. De var her først, og det er først og fremmest dem, som skal lægge grunden til et fortsat godt samvær.

Det vigtigste er at kunne klare sig selv og være i stand til at tage ansvaret for egen tilværelse. Det gælder for alle voksne, også hvis man er handicappet og er afhængig af andre for at kunne klare sig. Man må lære sig selv og sin begrænsning at kende og stå ved, at man er, som man er. Når man bliver ældre eller gammel, følger der som regel en del skavanker med, og hvis disse tager overhånd, og man lader sig gå på af dem og bliver gammel, bitter, krævende og utilfreds og opfatter familien som ens specielle hjælpekorps og kræver, at alle altid – i tide og utide - skal stille op og hjælpe, kan man blive en tung byrde og en pestilens for familien.

Selvfølgelig er det en god ting at kunne stille op og hjælpe hinanden, og det er da også karakteristisk for en god familie, at man har overskud og finder tid til at tage sig af hinanden – generationerne imellem – på kryds og tværs. Bedsteforældrene kan træde til som babysittere eller børnepassere, når forældrene skal lave noget for sig selv, eller hvis børnebørnene bliver syge i en stresset hverdag. Og familien kan stille op og give en hånd med, hvis bedsteforældrenes svagheder forhindrer dem i at klare alting i hverdagen.

Grunden til et fleksibelt og kærligt samspil lægges tidligt og er en følge af samlivet livet igennem og afhængigt af, hvordan man har klaret de naturlige udfordringer, modsætninger og konflikter, som ligger i ethvert familieliv.

Specielt er selvstændigheds- og frigørelsesperioder vigtige. Puberteten fx. Hvis de gamle har villet bestemme for meget og ikke har formået at give slip på overherredømmet, vil der som regel komme gnidninger, og hvis man ikke får talt ud om tingene og ryddet op undervejs, opstår der hemmeligheder og tabuer, som skal omgås, og tonen i samspillet bliver tvungen og ufri, og det smitter af fra generation til generation. Og man kan roligt gå ud fra, at hvis forældrene ikke har et godt og frit forhold til deres forældre, så bliver forholdet mellem børnebørn og bedsteforældre også anstrengt.

Skrækscenariet er de gamle, ensomme og bitre bedsteforældre, som sidder alene tilbage og aldrig får besøg, og som hele tiden brokker sig over, at der aldrig er nogen som har tid til dem, og som er af den opfattelse, at de har givet alt – og kun får utaknemmelighed tilbage. Og det er kun en ringe trøst, at man selv er årsag til misæren.

Eller de unge, som opfatter de gamle som en byrde. Som nogle, man skal besøge og tage sig af, uden at man egentlig har lyst til det, og som bare er til besvær, og så kan der oven i købet opstå ekstra vanskeligheder, hvis bedsteforældre fra de forskellige sider i parforholdet kan være uenige og konkurrerende, og enten allesammen være lige rædselsfulde eller også være helt forskellige: det ene hold noget så pragtfulde, mens de andre bare er rædselsfulde.

Forholdet mellem generationerne må opbygges og plejes undervejs. Man kan gøre meget for at få en god alderdom. Sørge for sit helbred. Sørge for, at man har noget at foretage sig – også når arbejdslivet er forbi. Sørge for økonomien. Sørge for at klare sig selv. Gøre sig fri og selvstændig, så man kan være sammen med familien for fornøjelsens skyld, når man har lyst og overskud til det.

Og de unge kan være med til at frigøre sig. Sørge for at få talt ud om tingene. Få sig etableret som selvstændige i et jævnbyrdigt og ligeværdigt forhold til den ældre generation. Og sørge for at de gamles indblanding – uanset hvor velment den kunne være – forbliver "konsulentbistand" og ikke sandheden om, hvordan vi gør i vores familie.

Hvis man sørger for at tage familielivets udfordringer op, når de forekommer – livet igennem – og søger for at få ryddet op undervejs, kan det ikke gå helt galt. Dårligdommene vil ikke hobe sig op, og man vil løbende kunne holde sig à jour med hinanden og finde ud af, hvad de forskellige generationer i familien har brug for, og hvad man selv har mulighed for at byde på i samspillet, og de forskellige generationer vil have mulighed for at leve sammen til gensidig glæde og fornøjelse.

Klumme i Berlingske tidendes tillæg Tæt På d. 5. august 2000.

Af Mogens A. Lund, Af Mogens A. Lund, speciallæge i børnepsykiatri og familieterapeut.